

Onderzoek historie ophaalbrug (“valbrug”) Oude Leedeweg naar Bovenmolenweg

versie 2025-11-11

jaar 1945 de valbrug naar de Bovenmolenweg

Aannemelijk is dat er voor het eerst een brug werd gebouwd na de droogmaking van de Polder van Berkel in de Oude Leede, waarbij de Bovenmolenweg (weg naar de Berkelse Bovenmolens) ontstond, dit was ca 1850.

Op de kadasterkaart van 1853 zijn “bruggenhoofden” op de huidige locatie van de valbrug te zien (op de kaart van 1830 niet). Op basis van de kaarten is niet duidelijk is welke vorm deze brug toen had, was er toen al sprake van een complexere ‘valbrug’? Het zou ook een kwakelbrug geweest kunnen zijn, op de kaart van 1853 lijkt de huidige Bovenmolenweg geen weg te zijn.

Gebruikers van de Ringvaart (langs de Oude Leedeweg) en de watering langs de Molendijk (Ondervaart) zullen aanvankelijk boerenvletten (kaas en melk) en spoelingsvaarders geweest zijn. Tuinderschuiten kwamen later.

In de ‘Inventaris archief polder Berkel’ van het Hoogheemraadschap van Delfland (Delft 1996) is te lezen dat in het archief aanwezig is een “Akte van overeenkomst met M. Olieman Nzn. te Pijnacker, waarbij deze toestaat een **valbrug** te bouwen over de vaart voor diens woning aan de Oude Leedscheweg, kad. gem. Pijnacker sectie C nrs. 832, 834, 1071 en 1072, onder vestiging van het recht van overpad en vrijwaring van onderhoudskosten, terwijl de polder zich verbindt een afscheiding te zullen onderhouden, 1850.”

In het boek ‘Oude Leede Herinneringen aan een buurtschap’, november 2007 op blad 112 wordt bovenstaande akte beschreven:

- Sinds 1850 is de Polderbrug de verbinding tussen Oude Leede en Berkel en Rodenrijs. Matthijs Olieman, Nicolaaszoon, kwam op 21 september 1850 met het Polderbestuur van Berkel overeen dat hij ervan afzag een brug voor eigen gebruik te bouwen. Voor de ontsluiting van zijn boerderij met landerijen in Polder Oude Leede wilde hij een valbrug over de Ondervaart naar de Oude Leedeweg aanleggen. De eerste 130 meter van de Bovenmolenweg, toen nog "De weg naar de Bovenmolens" genoemd, waren zijn eigendom. Hij kwam met het Polderbestuur overeen dat het bestuur de brug zou bouwen; Marthijs Olieman en zijn opvolgers kregen ten eeuwig en ongehinderd

overpad over de brug. De kosten en het onderhoud ervan kwamen voor rekening van het Polderbestuur. Voor de brug werd een draaihek geplaatst, zodat de brug niet rechtstreeks betreden kon worden. Om het vee rustig te laren grazen en de andere ingelanden uit de weilanden van Olieman te houden werden er langs de Bovenmolenweg eikenhouten hekken geplaatst. Alles werd betaald en onderhouden door het Polderbestuur. Alle ingelanden (grondeigenaren) van de Berkelse polder kregen het recht de brug te gebruiken. Mathijs Olieman en zijn opvolgers moesten er op toe zien dat er geen ongewenste personen de polder betraden; zonodig dienden zij ze eigenhandig uit de polder te verwijderen.-

Conclusie:

Dus op basis van deze gegevens zou de originele valbrug uit 1850 stammen. Omdat te staven moet de historie van de genoemde perceelnummers kad. gem. Pijnacker sectie C nrs. 832, 834, 1071 en 1072 opgezocht worden: Liggen deze percelen inderdaad ter plaatse van de huidige valbrug of betreft het een andere valbrug???

Onderzoek kadaster: C832a (waterplas) en C832b (rietland) art 135 -> art 12 : art 135 = Mathijs Olieman Nz - art 12 = Berkelsche Polder, C834a en art C834b art 135 = Mathijs Olieman Nz

C1071 art 30 -> art 135, C1072 art 135 = Mathijs Olieman Nz

C833 = huis en erf -> splitsing -> C1072 huis en erf en C1073 weg eigendom Mathijs Olieman Nz

C832a (waterplas) wordt verkocht art 12(139) Berkelsche Polder

C832b (rietland) wordt verkocht art 12(140) Berkelsche Polder

conclusie: het bovenstaande verhaal klopt: Matthijs Olieman, Nicolaaszoon, was eigenaar van boerderij en landerijen/plassen direct ten westen van de huidige Bovenmolenweg en de genoemde "Akte van Overeenkomst" uit 1850 betreft inderdaad de valbrug tussen de Oude Leedeweg en de Bovenmolenweg.

Valbrug Oude Leede

Er waren toentertijd 3 ophaalbruggen (valbruggen) vlak bij elkaar: de huidige valbrug (herbouwd) naar de Bovenmolenweg, een valbrug naar de Wilgenweg (nu vaste brug) en een valbrug in de Oude Leedeweg bij de Molendijk (nu gedempt/duiker?). Bij de brug bij de Molendijk was een schutverlaat (sluis), restanten van de sluis zijn nog te zien. Er zullen 10-tallen andere ophaalbruggen aanwezig geweest zijn in de Oude Leede, zoals overal in Pijnacker waar wateringeng waren, als toegang tot boerderijen en huizen en als doorgang voor marktschuiten, tuindersschuiten en spoelingschuiten.

De brug is regelmatig kapot gereden en weer gerepareerd (Hans Gravesteijn vertelde deze week nog over het moeilijke manoeuvreren bij de brug met vrachtwagen en aanhanger met stoomketel). De laatste volledige herbouw/ reconstructie, met vernieuwing bruggehoofden, was februari 1998. Paul Hogervorst

Melding voornemen valbrug Bovenmolenweg als monument

Telstar november 2025: De gemeenteraad heeft unaniem de motie "Valbrug Oude Leede" aangenomen. Met deze motie roepen de fracties Trots Pijnacker-Nootdorp, Gemeente Belangen, Eerlijk Alternatief, Fractie Bal, CDA, CU/SGP, Pijnacker-Nootdorp Vooruit en Progressief Pijnacker-Nootdorp het college op om te onderzoeken of de historische Valbrug in de Oude Leede in aanmerking komt voor plaatsing op de Gemeentelijke Monumentenlijst.

De Valbrug, gebouwd in 1850 en gelegen op de kruising van de Bovenmolenweg en de Oude Leedeweg, is al generaties lang een herkenbaar en gezichtsbepalend element in het gebied. De brug heeft niet alleen cultuurhistorische waarde, maar speelt ook een belangrijke rol in de identiteit van de Oude Leede en de families die er wonen. "Het is belangrijk om dit karakteristieke beeld te behouden voor toekomstige generaties. Plaatsing op de Gemeentelijke Monumentenlijst biedt een passend middel om het historische en authentieke karakter te beschermen. Het is geweldig dat de motie unaniem is aangenomen," aldus hoofdindienaar Harald van Zielst van Trots Pijnacker-Nootdorp. Het college brengt de gemeenteraad uiterlijk in maart 2026 op de hoogte van de voortgang van het onderzoek.

Informatie onderzoek bouw originele valbrug:

Inventaris van de archieven van de Droogmaking in de Zuidpolder van Delfgauw 1863-1976 (1979) en De maatschap/commissie tot droogmaking der veenplassen in den Zuidpolder van Delfgauw 1856- 1863 (1864, 1879, 1884, 1903) en Deelhebbers in de onverdeelde vaste goederen gelegen in de bergboezem van de droogmaking in de Zuidpolder van Delfgauw 1863-1943 G.J. Klapwijk, Delft 2006

Wegen, bruggen en schutsluis

De droogmaking had de volgende wegen in eigendom, beheer en onderhoud:

Akkerdijkscheweg, Oude Leedseweg, Zuideindseweg, Wilgenweg, West-Combinatieweg en Oost-Combinatieweg. Langs de Oude leedseweg had de polder vier bruggen in beheer en onderhoud. Verder onderhield de polder een brug in het Zuideinde van Delfgauw. Omstreeks 1910 werd een schutsluis met daarover een ijzeren ophaalbrug in de Oude Leedseweg aangelegd.¹² In 1952 werd de schutsluis buiten gebruik gesteld.¹³

- 107 Besluit van stemgerechtigde ingelanden tot verkoop aan J.N. Notenboom van de woning Oude Leedeweg 147 met schuur en erf, kadastraal Pijnacker sectie C nr. 2490, 1966.
- 232 Akte van overdracht van beheer en onderhoud aan de gemeente Pijnacker van het gedeelte van de Oude Leedeweg waar een ijzeren ophaalbrug heeft gelegen, alsmede van weg en bermen aan de Zuideindseweg, Oude Leedeweg en Akkerdijkscheweg, z.d. [c. 1954]. Ontwerp.

Bruggen

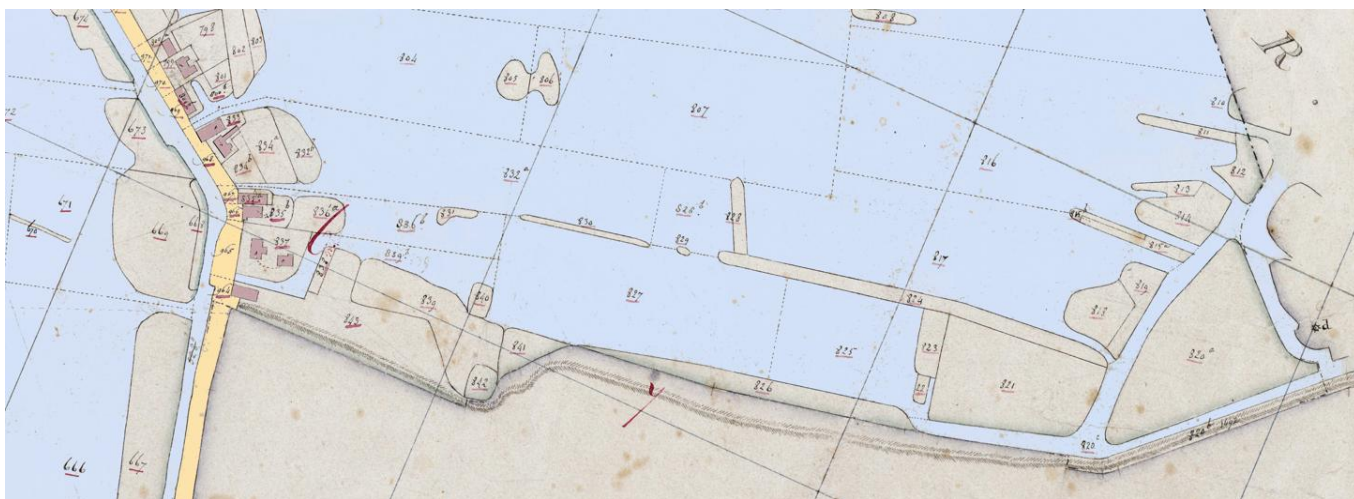
- 246 Verzoekschrift aan de Zuidpolder van Delfgauw om vergunning tot het vernieuwen van de brug in het Zuideinde van Delfgauw, 1925-1926. 3 stukken
- 247 Vergunning van gedeputeerde staten tot het tijdelijk afsluiten van de zuidelijk gelegen toegangsbrug tot de Wilgenweg, met aanvraag, 1947- 1948. 2 stukken
- 248 Vergunningen verleend door het bestuur van de Zuidpolder van Delfgauw en de gemeente Pijnacker tot het vervangen van vier bruggen langs de Oude Leedeweg, met enkele bijbehorende stukken en 1 tekening, 1953- 1954. 6 stukken

Schutsluis in de Oude Leedseweg

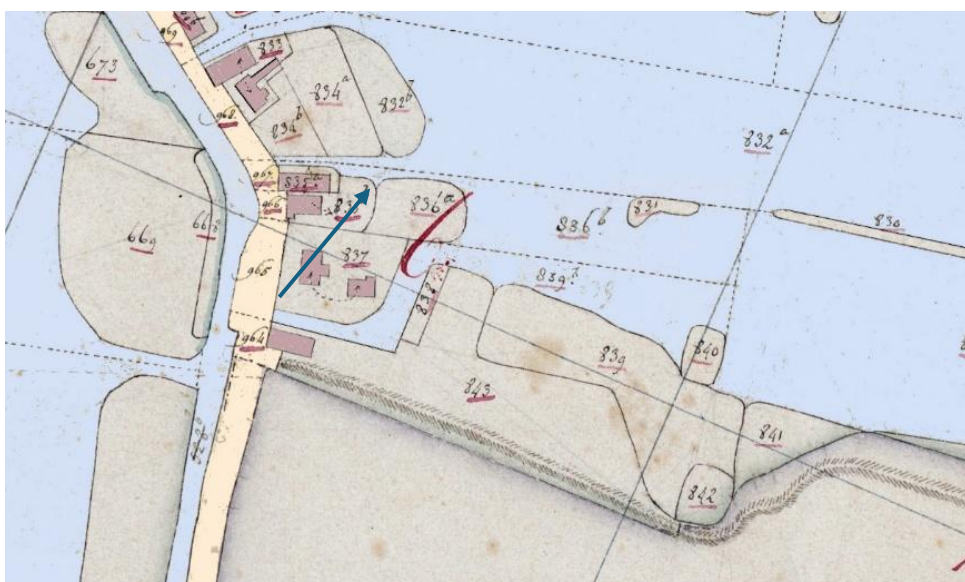
- 249 Akte van overeenkomst met polder Berkel tot het aanleggen door de droogmaking van een schutsluis in de Oude Leedseweg, z.d. [c. 1910]. 1 stuk
- 250 Vergunning verleend door de Zuidpolder van Delfgauw tot het aanleggen van een schutsluis, met ophaalbrug in de Oude Leedseweg, met brief inzake betaling van een boete voor ongeoorloofde lozing op de polderboezem van de Zuidpolder, 1910. 1 stuk
- 251 Vergunning verleend door gedeputeerde staten tot het maken van een ijzeren ophaalbrug met stenen landhoofden in de Oude Leedseweg, 1910. 1 stuk
- 252 Stukken betreffende de aanleg en opheffing van de schutsluis en de ophaalbrug, 1909-1910, 1915, 1916, 1947, 1948, 1951-1952. 1 omslag
- 253 Stukken betreffende het heffen, met concessie van de Kroon, van schutgeld aan het verlaat in de Oude Leedseweg, 1910-1952. 1 omslag
- 254 Stukken betreffende de geldlening van f 4.000,-- ten behoeve van de stichting van de schutsluis, 1911, 1932. 3 stukken
- 311. Stukken betreffende de overdracht aan de gemeente Pijnacker van de eigendom, het beheer en onderhoud van de Polderweg (ook Oude Leedsche Pad of Weg naar de Bovenmolens, latere Molenweg) met brug in de Oude Leede, kad. gem. Pijnacker sectie C nrs. 1263 en 2596, met tekening, 1941-1944 en 1954. 1 omslag.

Inventaris archief polder Berkel Hoogheemraadschap van Delfland Delft 1996

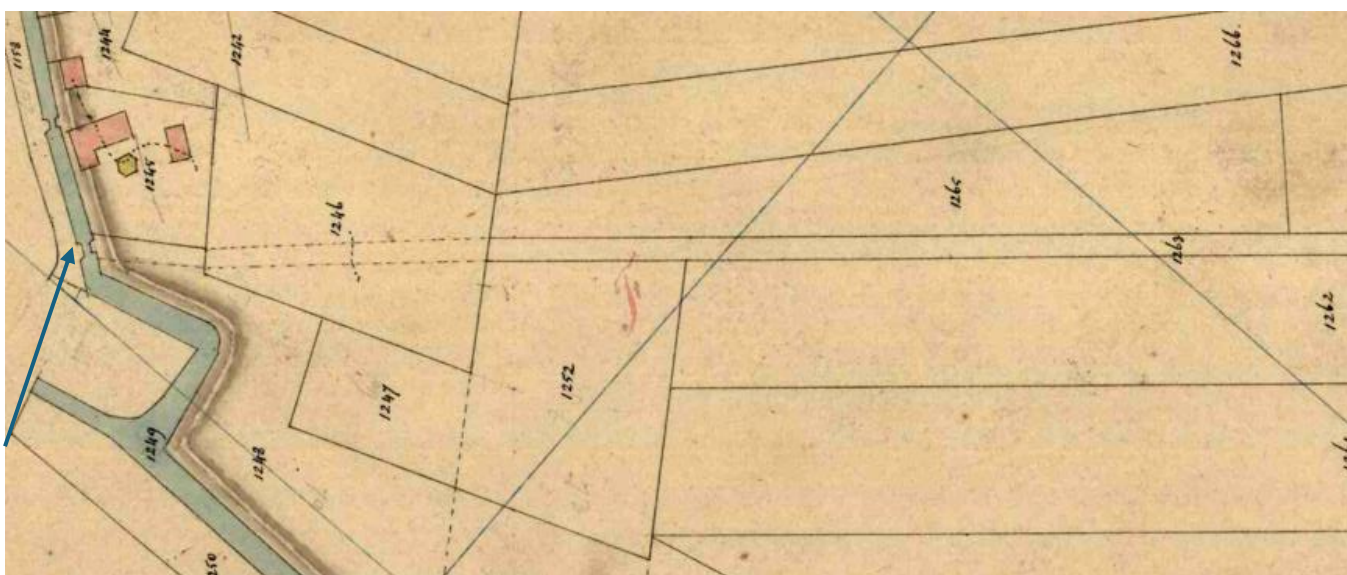
- 1014. Lijsten houdende opgave van de valbruggen, vaste bruggen, hoofdduikers, vaste duikers, inlaatduikers en hekken in onderhoud bij de polder, z.d. (c. 1870).
  - 1031. Akte van overeenkomst met M. Olieman Nzn. te Pijnacker, waarbij deze toestaat **een valbrug** te bouwen over de vaart voor diens woning aan de Oude Leedscheweg, kad. gem. Pijnacker sectie C nrs. 832, 834, 1071 en 1072, onder vestiging van het recht van overpad en vrijwaring van onderhoudskosten, terwijl de polder zich verbindt een afscheiding te zullen onderhouden, 1850.
- C'. 9 Contracten tusschen het polderbestuur van Berkel met Matthijs Olieman Nzn. en Nicolaas Olieman Mzn., bevattende:
- 1. Overeenkomst met M. Olieman Nzn. d.d. 21 september 1850, waarbij wordt bepaald dat
    - a. Olieman doet afstand van het stellen van een Valbrug door het polderbestuur, mits zijn huis en erf ten eeuwigden dage een overpad zal hebben over de valbrug ter zijde van zijn woning, zonder bij te dragen in de kosten van onderhoud, terwijl de Polder een draaihek moet stellen en onderhouden;
    - b. Olieman moet zorg dragen voor de brug en de vreemdelingen weren, en bij het gebruik maken van het overpad, het hek sluiten en de gaten dichten.
  - 2. Overeenkomst met M. Olieman Nzn. d.d. 10 september 1856 betreffende eene ruiling met het bestuur des Polders.

ca 1830, sectie C 4de blad gemeente Pijnacker uitsnede (vóór droogmaking Polder van Berkel)
(geel = Oude Leedeweg, donkerblauw = dijk (latere Molendijk))

ca 1830, kadaster sectie C 4de blad gemeente Pijnacker uitsnede, detail (vóór droogmaking)
het huis perceel C833 was eigendom van Mathijs Olieman Nz., ook de percelen C834a,b en C832a,b
waren van Mathijs Olieman Nz.,

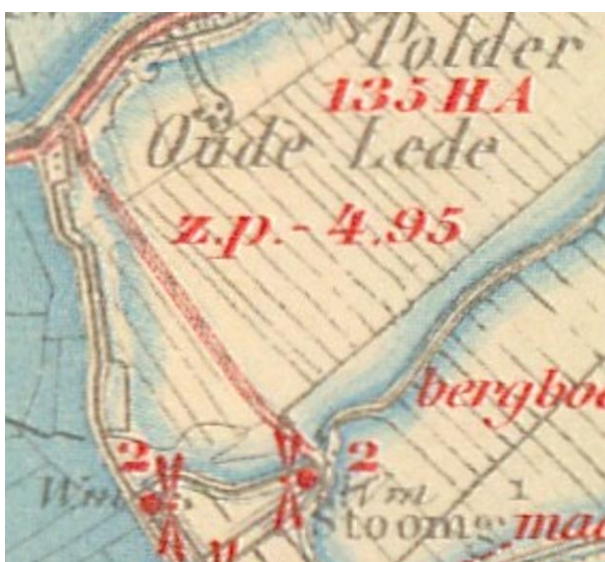
na de droogmaking: Kadaster dienstjaar 1853 sectie C, 3de en 4de blad uitsnede, percelen C1246 en C1263
is de latere Bovenmolenweg. Bij de pijl zijn de bruggenhoofden symbolisch te zien
Percelen C1246 = weiland en C1263 = weg, zijn eigendom van de Berkelsche Polder (art 12)
De watering 'Ringvaart' C1249 is eigendom van 'de Berkelsche Polder en consorten' later 'de Polder van
Berkel en consorten'. huis en erf, perceel C1245 is eigendom van Mathijs Olieman Nz.

december 1855, sectie C 4de blad gemeente Pijnacker uitsnede (na droogmaking Polder van Berkel) (geel = Oude Leedeweg, donkerblauw = dijk (latere Molendijk) percelen C1246 en C1263 is de latere Bovenmolenweg.

december 1855, sectie C 4de blad gemeente Pijnacker detail met bruggenhoofden, en de latere Bovenmolenweg als pad? nb perceel C1246 = weiland met blijkbaar een doorgang

1870 Waterstaatkundige kaart Rotterdam- Bovenmolenweg als weg (naar de Berkelse molens) aanwezig

de valbrug naar de Bovenmolenweg in vroeger tijden ca 1920 (bron: verzameling Nel Fransoo-Sonneveld)

AANBESTEDING.

Het BESTUUR van de DROOGMAKING in den ZUIDPOLDER, te PIJNACKER, zal op **4 Juli 1910** v m. **11** uur, in het Koffiehuis van G. C. VAN SCHIE, aldaar **aanbesteden** : het maken van een **Schutverlaat** en van **vier IJzeren Ophaalbruggen** met steenen Landhoofden in dien Polder.

Aanwijzing op 27 Juni 1910 v m. 11 uur op het terrein aan de Oude Lee, te PIJNACKER.

De tekening ligt ter inzage in genoemd Koffiehuis, het bestek is verkrijgbaar ad 50 cent op de Secretarie van 9 tot 1 uur.

Delftsche Courant 18 juni 1910

drie valbruggen Oude Leede ca 1920

locatie van de 3 valbruggen in de Oude Leede bij de Molendijk, Wilgenweg en Bovenmolenweg

projectie percelen 1830 (vóór droogmaking) op actuele satelliet-kaart, perceel C833 (huis en erf) is eigendom van Mathijs Olieman NZ. (bij gele pijl: locatie valbrug Bovenmolenweg)

Bronnen:

- 1) Inventaris archief polder Berkel Hoogheemraadschap van Delfland Delft 1996
- 2) Inventaris van de archieven van de Droogmaking in de Zuidpolder van Delfgauw 1863-1976 (1979) en De maatschap/commissie tot droogmaking der veenplassen in den Zuidpolder van Delfgauw 1856- 1863 (1864, 1879, 1884, 1903) en Deelhebbers in de onverdeelde vaste goederen gelegen in de bergboezem van de droogmaking in de Zuidpolder van Delfgauw 1863-1943 G.J. Klapwijk, Delft 2006
- 3) Kadastrale gegevens en kaarten vanaf 1830
- 4) boek 'Oude Leede Herinneringen aan een buurtschap', november 2007